

Luumäen kunta,
ympäristönsuojelusihteer
juha.tervonen@luumaki.fi

Viite: Luumäen kunnan lausuntopyyntö 27.3.2026

Lausunto maa-aineslupahakemuksesta, Mika Huomo, 441-462-1-60, Palanutkankaan pohjavesialue, Luumäki

Hakemus

Mika Huomo hakee soran ottamiseen maa-aineslupaa Luumäellä sijaitsevalle kiinteistölle 441-462-1-60. Samalla haetaan lupaa toiminnan aloittamiseen muutoksenhausta huolimatta maa-aineslain (555/1981) 21 §:n mukaisesti. Alueella on ollut soran ottoa yli 20 vuotta. Voimassa olevan maa-aineslupan lupa-aika on päättynyt huhtikuussa 2026.

Hakemuksen mukainen kokonaisottomäärä on 180 000 k-m³. Ottamisalueen pinta-ala on 10 ha. Lupaa haetaan 10 vuodeksi. Alin ottotaso on +89,70 m_{N2000}. Maa-aineksen ottamista jatketaan etelään ottamattomalle alueelle.

Suunnittelualueelle on asennettu pohjaveden tarkkailuputki. Hakemuksen mukaan pohjaveden pinnan ylin korkeustaso on +85,64 m.

Lupa- ja valvontaviraston lausunto

Kaavatilanne

Etelä-Karjalan maakuntakaavassa (2011) ottamisalue on osoitettu tuotantotoiminnan ja palveluiden alueeksi (TP-1). Lisäksi alueelle on merkitty tärkeä pohjavesialue (pv) ja alueen länsiosaan arvokas harjualue (ge/h). Maaliskuussa 2026 on hyväksytty osayleiskaavan osittainen muutos, joka muuttaa Luumäen kunnan itäosan osayleiskaavaa (2014), jossa ottamisalue on osoitettu maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi (M-1) ja alueen lounaispuoli on työpaikka-alue (TP/pv). Osayleiskaavan muutoksen tarkoitus on muuttaa maa- ja metsätalousaluetta sekä työpaikka-alueen aurinkovoimaloiden energiatuotannon tarpeisiin sopivaksi aluevaraukseksi. Ottamisalue on merkitty kaavamuutoksessa kokonaan energiahuollon alueeksi (EN-1/pv), joskin alueen kaakkoiskulmaan on merkitty luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä aluerajaus.

Ottamisalueen sijoittuminen ja geologiset arvot

Hakemuksen mukainen ottamisalue sijaitsee Palanutkankaan (0540551) muulla vedenhankintakäyttöön soveltuvalla pohjavesialueella (2-luokka). Palanutkankaan pohjavesialue on Etelä-Karjalan POSKI-projektissa (Pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittaminen – Etelä-Karjalan loppuraportti, 2008) arvioitu maa-aineksen ottoon osittain

soveltuvaksi alueeksi. POSKI-projektissa tähän alue-ehdotukseen vaikuttanut tekijä on maakunnallisesti arvokas harjualue. Harjualueen rajausta perustuu POSKI-projektin lisäksi Etelä-Karjalan harjualueen selvitykseen (1978). Ensimmäisen Salpausselän Järvi-Suomen kaaren keskiosaa edustava Palanutkangas on geologisesti ja maisemallisesti, kasvitieteellisesti ja monikäytön kannalta merkittävä harjualue. Alue edustaa kaunista maisemakuvaa ja luonnon merkittäviä kauneusarvoja ja sillä on merkittäviä erityisiä luonnonesiintymiä.

Palanutkankaan arvokas harjualue kattaa ottamisalueen laajennusalueesta yli puolet. Lähtökohtaisesti Lupa- ja valvontaviraston näkemyksen mukaan maa-aineksia ei tule ottaa arvokkailla harjualueilla. Palanutkankaan harjualue on merkitty Etelä-Karjalan maakunta-kaavaan, mutta Luumäen kunnan itäosan osayleiskaavassa ja kaavamuutoksessa harjualueen rajausta on pienennetty laajennettavan ottamisalueen kohdalta. Kaavan vaikutuksia arvokkaaseen harjualueeseen TP-merkinnän osalta on Lupa- ja valvontaviraston käsityksen mukaan tarkasteltu vuonna 2014 hyväksytyyn osayleiskaavan kaavatyön yhteydessä. Samalla on oletettavasti käsitelty harjualueerajauksen pienentämistä ja sen perusteita. Tästä syystä Lupa- ja valvontavirasto ei tässä lausunnossa tarkastele sen enempää ottamisalueen saati alueelle mahdollisesti sijoitettavan aurinkovoimalan sijoittamisen soveltuvuutta arvokkaalle harjualueelle. Lupa- ja valvontavirasto kuitenkin toteaa, että ottamisalue sijaitsee reunamuodostuman deltamaisella distaaliosalla, jossa maaston korkeuserot ovat pieniä, joten ottaminen ei laajasti vaikuta ympäristön topografiaan.

Ottamisalueen lähellä ei ole asutusta, vaan lähimmät asuinkiinteistöt sijaitsevat kartta-tarkastelun perusteella noin kahden kilometrin etäisyydellä ottamisalueesta.

Pohjavesien suojele ja tarkkailu

Lupa- ja valvontavirasto huomauttaa, että ottamissuunnitelmassa on ristiriitaisesti mainittu pohjaveden pinnan korkeus mitatuksi samaan tasoon (+85,64 m) sekä lokakuussa 2015 että syksyllä 2025. Mikäli pohjaveden pinnan korkeus on mitattu viimeksi vuonna 2015, ylintä korkeustasoa ei voida määrittää luotettavasti tämän perusteella. Pohjaveden pinnan korkeus tulee mitata uudestaan ennen luvan myöntämistä. Mikäli pohjaveden pinta on tasoa +85,70 m_{N2000} ylempänä, tulee alinta ottotasoa nostaa. Ylimmän mitatun luonnollisen pohjaveden pinnan yläpuolelle tulee aina jäädä vähintään 4 metriä paksu koskematon suojamaakerros. Tämä tarkoittaa sitä, että alinta ottotasoa tulee tarvittaessa nostaa myös kesken lupakauden. Ottotoiminnan käynnistyttyä pohjaveden pinnan korkeutta tulee seurata säännöllisesti neljästi vuodessa (maalis-, kesä-, syys-, joulukuu).

Lisäksi pohjaveden havaintoputkesta tulee ottaa tarkkailunäyte vähintään joka toinen vuosi. Näytteestä tulee määrittää vähintään alkaliniteetti, kemiallinen hapenkulutus, mangaani, rauta, mineraaliöljyt, pH ja sähkönjohtavuus. Ennen toiminnan aloittamista ja toiminnan loputtua havaintoputkesta tulee ottaa laajempi pohjavesinäyte. Laajasta näytteestä analysoidaan edellisten lisäksi haju, sameus, väri, happi, sulfaatti, nitraatti, kloridi ja kokonaiskovuus. Jos laajassa analyysissä esiintyy poikkeavia pitoisuuksia, tulee laaja näyte toistaa viimeistään vuoden kuluttua.

Kaikki pohjaveden tarkkailutulokset tulee toimittaa myös Lupa- ja valvontavirastolle (kirjaamo@lvv.fi) tiedoksi. Lausunnon liitteenä on tarkempi ohje pohjaveden tarkkailutulosten toimittamisesta. Mikäli pohjaveden tarkkailu olemassa olevasta havaintoputkesta ei onnistu, tulee alueelle asentaa uusi pohjaveden havaintoputki. Tarkkailuun käytettävä havaintoputki tulee myös kirjata lupaan.

Tankkaus ja huolto sekä polttoainesäiliöiden suojaus

Pohjavesialueella ei saa varastoida polttoaineita. Alueella käytettävien aineiden, koneiden ja laitteiden sijoitus-, säilytys- ja tankkauspaikat on rakennettava ja toiminta muutoinkin järjestettävä niin, ettei toiminnasta voi aiheutua pohjaveden tai maaperän pilaantumisen vaaraa.

Polttoainesäiliöiden sekä mahdollisten seulonta- ja murskauslaitteistojen vuotojen hallinta tulee järjestää kaksinkertaisen suojauksen periaatteen mukaisesti. Kaksinkertaisessa suojauksessa sekä ensisijaisen että toissijaisen suojauksen tulee muodostaa aukottomat, toisistaan riippumattomat suojauskokonaisuudet. Suojatuille alueille kertyvien sadevesien keräily ja käsittely on järjestettävä niin, että likaisten sadevesien imeytyminen maaperään pohjavesialueella ei ole mahdollista.

Mahdollisen öljy- tai muun polttoainevuodon varalta paikalle tulee varata imeytysmateriaalia. Jos öljyä ehtii imeytyä maaperään, maa-ainesta tulee kaivaa niin laajalti ja syvältä, että kaikki pilaantunut maa-aines saadaan kerättyä talteen. Pilaantunut maa-aines tulee toimittaa sijoituspaikkaan, jolla on lupa vastaanottaa ja käsitellä ko. maa-ainesta. Mahdollisesta vahingosta on myös välittömästi tehtävä hätäilmoitus ja ilmoitettava kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle.

Luonnonsuojelu

Ottamissuunnitelmassa on asianmukaisesti esitetty, että luontoselvityksessä havaittu luonnon monimuotoisuusalue huomioidaan merkitsemällä se maastoon ja jättämällä kohteeseen puskurivyöhyke. Lupa- ja valvontavirasto kuitenkin toteaa, että luonnon monimuotoisuusalue ja sen puskurivyöhyke tulee merkitä suunnitelmapiirustuksiin ja näiden yhteispinta-ala tulee huomioida myös ottomäärässä vähentävästi.

Maisemointi ja alueen jälkikäyttö

Ottamissuunnitelman mukaan luiskat loivennetaan ottotoiminnan päättymisen jälkeen kaltevuuteen 1:2–1:3. Lupa- ja valvontavirasto huomauttaa, että yleisen käytännön mukaisesti soran ja hiekan ottoalueilla seinämät muotoillaan vähintään kaltevuuteen 1:3 tai loivemmiksi ympäröivän maaston luonnollisia korkeusvaihteluja mukailten. Mikäli alueen maisemoinnissa käytetään tätä jyrkempiä luiskia, tulee toiminnanharjoittajan tarvittaessa varmistaa pohjavettä suojaavan kasvillisuuden palautuminen ja rinteiden pysyvyys muilla keinoin. Maisemoinnissa tulee lisäksi ottaa huomioon mahdollinen törmäpääskyjen pesiminen alueella. Lausunnon liitteenä on ohje törmäpääskyjen huomioimisesta maa-ainesten ottoalueilla.

Ottamissuunnitelman mukaan alue todennäköisesti muuttuu yleiskaavan mukaisesti aurinkosähkön tuotantoalueeksi. Tällöin suunnitelman mukaan ottotaso muotoillaan siten, että se on kantava ja tasainen aurinkopaneelien telineiden perustamista varten. Pintamaat levitetään tässä tapauksessa vain luiskien suojaksi, jotta kenttäalue jää helposti rakennettavaksi. Mikäli kaavan mukaista aluevarausta ei toteuteta, alue palautuu suunnitelman mukaan metsätalousalueeksi.

Lupa- ja valvontaviraston näkemyksen mukaan alueen jälkihoito tulee tehdä normaalien käytänteiden mukaisesti ja ottamisalue maisemoida kokonaisuudessaan siinäkin tapauksessa, että aurinkovoimala toteutuu. Soveltuvan pintamateriaalin levitys ottamisalueelle jälkihoidon yhteydessä on keskeisessä asemassa pohjaveden suojelussa soran ottamisalueilla. Laaja ja avoin sora-/hiekkakenttä on riski pohjaveden laadulle ja vaikuttaa pohjaveden muodostumisolosuhteisiin. Mikäli aurinkovoimalan sijoittaminen alueelle varmistuu, voidaan puut jättää istuttamatta kenttäalueelle. Luvassa tulee antaa asiasta riittävät määräykset, ja alueen jälkikäytön toteutumisen seuranta tulee ottaa valvonnassa huomioon.

Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että toiminta on tämä lausunto huomioon otettuna mahdollista järjestää niin, ettei se ole ristiriidassa maa-ainelain 3 §:n vaatimusten kanssa.

Lupapäätös pyydetään toimittamaan viipymättä Lupa- ja valvontaviraston kirjaamoon sekä lausunnon esittelijälle ja ratkaisijalle.

Lausunnon on esitellyt geologi Iiris Huovari ja ratkaissut pohjavesiasiantuntija Tuomo Korhonen. Lausunto on hyväksytty sähköisesti ja merkintä hyväksynnästä on asiakirjan lopussa.

Liitteet

LIITE 1: Pohjaveden tarkkailutulosten toimittaminen

LIITE 2: Ohje törmäpääskyjen huomioimiseen maa-aineenottoalueilla

Lupa- ja valvontavirasto

Postiosoite: PL 20, 13035 LVV

Puhelinvaihe: 0295 254 000

kirjaamo@lvv.fi | lvv.fi

Tämä asiakirja LVV-U/64942/2026 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LVV-U/64942/2026 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Huovari Iiris 05.05.2026 12:53

Ratkaisija Korhonen Tuomo P 05.05.2026 13:24

Pohjaveden tarkkailutulosten toimittaminen

Pohjaveden laatu- ja pinnankorkeustulokset tulee toimittaa sähköisessä muodossa Lupa- ja valvontaviraston kirjaamoon (kirjaamo@lv.fi) vuosittain tammikuun loppuun mennessä ympäristöhallinnon pohjavesitietojärjestelmään siirrettäväksi. Korkeustietojen siirtämistapana voidaan käyttää joko VYH-tiedonsiirtotapaa tai XML-tiedonsiirtotapaa¹. Vedenlaatutietojen ensisijainen siirtotapa on suoraan laboratorion pohjavesitietojärjestelmään sähköisenä VYH-tiedostona² tai vaihtoehtona on lähettää VYH-tiedosto Lupa- ja valvontaviraston kirjaamoon.

Tarkkailutuloksia toimitettaessa tulee mainita Lupa- ja valvontaviraston diaarinumero LVV-U/64942/2026.

Pisara-tietojärjestelmään on perustettu havaintopaikka, jolloin on muodostunut paikan yksilöivä Povet ID -numero, joka toimitetaan toiminnanharjoittajalle tällä kirjeellä.

Havaintopaikan tiedot:

tunnus: MAPutki_1

nimi: Pohjavesiputki (Kuljetus Väkevä ky)

ID: 43600

Pohjaveden pinnan korkeustiedot voidaan toimittaa vuosittain Excel-taulukossa, jossa sarakkeina tulee olla:

- povet ID (yllä mainittu)
- putken tunnus (yllä mainittu)
- putken nimi (yllä mainittu)
- havaintoaika (mittauksen päivämäärä)
- korkeus (m_{N2000} -korkeusjärjestelmässä)
- havainnoitsija (mittauksen tekijän nimi ja/tai yritys)

Riveille merkitään pinnankorkeushavainnot. Seuraavalla sivulla on esimerkkitaulukko.

Samassa taulukossa voidaan toimittaa useiden putkien ja maa-ainesten ottamisalueiden tulokset. Tällöin tulosten toimittamisen yhteydessä on merkittävä viestiin kaikkien lupa-alueiden diaarinumerot.

---

¹ Korkeustietojen siirto-ohje:

[Sähköisesti siirrettävät pohjavesien korkeustiedot](#)

² Laatutietojen siirto-ohje:

[Sähköisesti siirrettävät pohjavesien vedenlaatutiedot](#)

Esimerkki Excel-taulukosta:

povet-id	putken tunnus	putken nimi	havaintoaika	korkeus (m _{N2000})	havainnoitsija
12345	PVP1	Maanottoalue1	15.5.2025	44,5	Milla Mittaaja/konsultti
12345	PVP1	Maanottoalue1	20.9.2025	43,2	Milla Mittaaja/konsultti
12345	PVP1	Maanottoalue1	10.1.2026	42,8	Milla Mittaaja/konsultti

Ohje törmäpääskyjen huomioimiseen maa-aineenottoalueilla

1. Tausta ja lainsäädäntö

Törmäpääsky (*Riparia riparia*) on luonnonsuojelulailla rauhoitettu ja erittäin uhanalaiseksi arvioitu lintulaji, joka pesii yhdyskuntina hiekkakuoppien seinämissä, muissa hiekkatörmissä ja vähälukuisena somerikko- ja kivikkorannoilla koko maassa. Uhanalaisuuden yksi syy on pesäpaikkojen umpeenkasvu ja esimerkiksi hiekkakuoppien maisemointi hävittää lajille sopivat pesäpaikat.

Törmäpääskyjen pesintä alkaa touko-kesäkuussa ja kestää runsaan kuukauden. Pesimäpaikoiltaan törmäpääskyt lähtevät heinä-elokuussa.

Kuva 1. Törmäpääsky pesäkolollaan (Creative commons)

Törmäpääskyjen pesinnän häirintä sekä pesien vahingoittaminen on kielletty. Koska törmäpääskyt käyttävät samoja pesäkoloja toistuvasti, on pesien hävittäminen pääsääntöisesti kiellettyä myös pesimäkauden ulkopuolella. Kiellot pohjautuvat luonnonsuojelulakiin, lintudirektiiviin ja Euroopan unionin tuomioistuimen päätöksiin.

2. Toimintaohjeet maa-aineenottoalueella

Törmäpääsky voi muodostaa pesimäyhdyskuntia maa-aineenottamisalueiden rinteisiin tai väliaikaisiin kasoihin, jolloin laji tulee huomioida alueella toimittaessa. Olennaista maa-aines- ja ympäristölupatarkastuksilla on tarkkailla, pesiikö alueella törmäpääskyjä, ja ohjeistaa toiminnanharjoittajia tilanteen mukaan. Mahdolliset pesimätiedot voi lisäksi kirjata laji.fi -järjestelmään, jossa ne ovat myös muiden viranomaisten käytettävissä.

Mikäli alueella pesii törmäpääskyjä, tulee toimia seuraavasti:

a.) Törmäpääskyt ovat pesineet alueella useita kertoja

Mikäli ei ole varmuutta siitä, kuinka pitkään törmäpääskyt ovat alueella pesineet, oletetaan varovaisuusperiaatteen mukaisesti pesinnän jatkuneen pidempään kuin vuoden. Näissä tapauksissa pesätörmien hävittäminen, myös pesinnän päättymisen jälkeen, vaatii poikkeusluvan. Lain suoja ei koske sellaisia entisiä pesätörmäitä, jotka ovat luontaisesti hajonneet tai joissa törmäpääskyt eivät ole pesineet riittävän pitkään aikaan, mikä arvioidaan tapauskohtaisesti.

Luonnonsuojelulain mukainen poikkeuslupa törmäpääskyjen toistuvasti käytössä olleiden pesätörmien hävittämiseen voidaan myöntää mm. kansanterveyden ja yleisen turvallisuuden turvaamiseksi. Käytännössä poikkeuslupa voisi tulla kyseeseen esimerkiksi silloin, jos jyrkät pesätörmät aiheuttavat riskejä sivullisille tai jos työntekijät joutuvat kiinnittämään huomiota törmäpääskyjen väistämiseen työturvallisuuden kustannuksella, eikä turvallisuusriskien poistamiseksi ole osoitettavissa muuta tyydyttävää ratkaisua kuin pesätörmien hävittäminen. Lisäksi poikkeusluvan ehtona on, ettei lajin suotuisan suojelutason saavuttaminen vaarannu, mikä tarkoittaa, että

pesätörmiiä hävitettäessä voi olla tarpeen luoda alueelle vaihtoehtoisia pesäpaikkoja kohdassa 3 esitetyillä tavoilla. Hakemukset arvioidaan aina tapauskohtaisesti.

Poikkeuslupaa haetaan valtakunnallisesta Lupa- ja valvontavirastosta. Poikkeuslupahakemusta laatiessa tulee huomioida, että poikkeuslupia törmäpääskyjen pesien hävittämiseen myönnetään pääsääntöisesti ainoastaan lajin pesimäajan (1.5.–31.7.) ulkopuolelle, jotta törmäpääskyjen pesintöjää ei keskeytetä.

b.) Törmäpääskyt pesivät alueella ensimmäistä kertaa

Yhdyskuntien tulee antaa pesiä rauhassa, mutta varmuudella ensimmäistä kertaa käytössä oleva pesäpaikka esimerkiksi väliaikaisessa kasassa tai tuoreeltaan syntyneessä törmässä ei ole suojeltu pesimäkauden ulkopuolella, ja sitä voidaan käsitellä tai kaivaa pesinnän päätyttyä. Tällöin tulee pyrkiä siihen, että törmäpääskyllle säilyy pesimäpaikkoja muualla kohdassa 3 esitetyillä tavoilla.

3. Pesimämahdollisuuksien turvaaminen

Törmäpääskyllle voi tarjota vaihtoehtoisia pesimäpaikkoja jättämällä pesintään soveltuvia pystysuoria seinämiä aktiivisen työskentelyalueen ulkopuolelle kohtiin, joissa maa-aineksen ottoa ei ole tarkoitus jatkaa. Tällaisia pesintään soveltuvia paikkoja muodostuu usein tuotantoalueiden ulkorajoille. Tarvittaessa tulee kaivaa eroosion ja kasvillisuuden rapauttamaan seinämään uusi leikkauspinta. Sellaisille alueille, joilla ottotoiminta jatkuu, ei kannata jättää pystysuoria seinämiä, sillä ne voivat houkuttaa lintuja pesimään kesken tuotannon.

Törmäpääskyllle on olemassa myös tekopesäarakenteita, joiden avulla lintuja voi ohjata pesimään kauempana hyvälaatuisesta maa-aineksesta. Tekopesäarakenteiden suunnittelussa ja sijoittelussa tulee huomioida lajin pesimäbiologia. Kun törmäpääskyt ovat hyväksyneet tekopesäarakenteen pesäpaikakseen, ei sitä saa siirtää tai hävittää ilman poikkeuslupaa, mikä tulee myös ottaa sijoittelussa huomioon.

4. Törmäpääskyjen huomiointi jälkihoitosuunnitelmassa

Lajin uhanalaisuus huomioon ottaen törmäpääskyjen pesimämahdollisuuksien säilymistä tulisi suunnitella ja arvioida myös jälkihoitosuunnitelmassa ts. miten pesimämahdollisuuksia voisi säilyttää maanoton päättymisen jälkeen. Jälkihoitosuunnitelmissa voidaan hyväksyä uusien törmäpääskyjen pesäpaikoiksi soveltuvien rinteiden muodostaminen, mikäli rinne voidaan suojata siten, ettei siitä aiheudu sortumis- tai putoamisvaaraa luonnossa liikkuville. Tarvittavat suojaustoimenpiteet voi ottaa vapaaehtoisesti vastuulle joko alueen maanomistaja tai jokin muu taho. Ottajalle, maanomistajalle tai kunnalle ei voida kuitenkaan asettaa velvoitetta suojaustoimenpiteiden ylläpidosta.

Törmän ilmansuunnalla ei ole merkitystä, mutta törmän korkeus ja pituus sen sijaan vaikuttavat törmäpääskyjen pesimäyhdyskuntien muodostumiseen ja elinvoimaisuuteen. Pesäkolojen ala- ja yläpuolella tulee olla maata riittävästi estämään petoeläinten kaivautuminen koloihin. Käytännössä jyrkänteen korkeuden tulisi olla vähintään 5 metriä, mielellään jopa 10 metriä. Törmän pituuden tulisi olla vähintään 30 metriä. Törmän edustaa tulisi jättää paljaaksi kasvillisuudesta ja siihen voidaan jättää pohjavesilampi pääskyjen ravintohyönteisten elinympäristöksi, mikäli maa-ainestulvan lupaehdot mahdollistavat pohjaveden pinnan alapuolisen maa-ainesten otton.

Ota tarvittaessa yhteyttä: poikkeusluvut.lajisuojaus@lvv.fi

Lisätietoja poikkeusluvista: [Lajien rauhoitussäännöksistä poikkeaminen - Lupa- ja valvontavirasto](#)